

Як я ехаў да яе, —
Брычка на рысорах,
А прыехаў ад яе, —
Хата на падпорах.

Як я ехаў да яе, —
Тысячамі лічыў,
А як ехаў ад яе, —
Тры грашы пазычыў.

Як я ехаў да яе, —
Боты лякаваны,
А прыехаў ад яе
Ў шапцы палатанай.

Беларуская народная песьня

Тэма: Шлях

Лад мовы

Существительное в предложном падеже

Назоўнік у месным склоне

ПРЫ КІМ? ПРЫ ЧЫМ? ДЗЕ?

В единственном числе:

Аснова	Прыклады	Канчатак
Мяккая	у ла ^з ні, на столі, у агні, у краі, у це ^н і, на ве ^т разі, на палява ^н ні, у жыцці, у немаўляці, у дзіцяці, у і ^м і (і ^м ені), у стрэ ^м і (стрэ ^м ені)	-і
Цвёрдая	I-е і II-е скланеньне*: у вадзе, у ле ^с е, у кра ^м е, на лёдзе, у сьвеце, на рукаве, у вакне, пры сьвятле	-е
	III-е скланеньне: у глыбі, на вэр ^ф і, у сьвекрыві	-і
Зацьвярдзелая	на вуліцы, на На ^р ачы, на мяжы, на шашы, у гаражы, на моры, у бары, у ма ^р шы	-ы
На з, х	у дарозе, на стра ^с е, на лу ^з е, у гаросе, на рагу, на сьцягу, на да ^х у, у сьме ^х у	-е, -у
На к (ж. р. і н. р.)	аснова пад націскам: на вопратцы, у вёсцы, у лісіцы, пры цётцы, на сьцежцы	-ы
	аснова не пад націскам: у руцэ, на шчацэ, у муцэ, пры дачцэ, у малацэ	-э
На к (м. р.)	у банку, на ручніку, на досьвітку, у садочку	-у

* Типы склонений рассмотрены в уроке 1.

Существительные мужского рода, обозначающие живых существ, независимо от характера основы имеют в предложном падеже окончание **-у (-ю)**. Например: пры Мі^шу, пры белару^су, пры Бары^су Смолічу, пры Пётру Сьмірнову, пры це^сьцю, пры Мікала^ю Таўгеню, пры ву^чню.

Основа существительных в предложном падеже может меняться в результате чередования твёрдых согласных с мягкими:

-га, -г → -зе	Нямі ^г а — на Нямі ^з е, Пра ^г а — у Пра ^з е бе ^р аг — на бе ^р азе, парог — на парозе
-ха, -х → -се	стра ^х а — на стра ^с е, эпо ^х а — аб эпо ^с е кажу ^х — у кажу ^с е, гаро ^х — у гаросе
-ка → -цэ	ра ^к а — на ра ^ц э, го ^р ка — на гор ^ц ы
-да, -до, д → -дзе	Кана ^д а — у Кана ^д зе, гняздо — у гнязь ^д зе чаро ^д — у чаро ^д зе, агаро ^д — у агаро ^д зе

-та, -т → -це

Мікі́ *та* — пры Мікі́ *це*, сіра́ *та* — аб сіра́ *це*
бы́ *т* — у бы́ *це*, бра́ *т* — пры бра́ *це*

Во множественном числе:

Аснова	Прыклады	Канчатак
Мяккая	у сем'я́х, у ві́шнях, у зе́млях, пры су́дзьдзя́х (-ёх), у струме́нях, у паля́х (-ёх), пры вучня́х, у агня́х (-ёх), у касьця́х (-ёх), пры сьвекрыва́х, пры дзе́цях	-я́х (-ёх)
Цьвёрдая, зацьвярдзелая і на з, к, х	пры дзяўча́ <i>тах</i> , на дарога́х, на відэ́льца́х, у гарада́х (-ох), на стала́х (-ох), пры брата́х (-ох), у дажджа́х (-ох), на берага́х (-ох), пры бацька́х (-ох), аб кале́гах, у вача́х (-ох), у сёла́х, у вуша́х (-ох), у нача́х, у імёна́х, пры пляме́нах, пры кацяня́ <i>тах</i> , пры птушаня́ <i>тах</i>	-а́х (-ох)

Па-беларуску кажуць так

Паглядзі́м, які́ шлях бу́дзе для нас зручне́йшы — чыгу́начны ці паве́траны. Мне лепш ляце́ць самалётам. Тры ты́дні мы будзем у марскі́м падарожжы. Язда́ на электры́чцы зойме ў нас паўтары́ гадзі́ны. Для аўтамабі́льнага тра́нспарту існую́ць дарожныя зна́кі. На гэ́тым ты́дні рыхту́ем наш ад'е́зд. У яго матацы́кл з каля́скай. Да дому я магу дабра́цца і на ровары. Добры пешаход пільну́ецца пра́вілаў дарожнага ру́ху. Дарога непра́кладзеная. Падрыхту́ем бага́ж для мы́тнага кантролю. У нас нічо́га няма́ для спагна́ння мы́ты.

Посмотрим, какой путь для нас будет удобнее — железнодорожный или воздушный. Мне лучше лететь на самолёте. Три недели мы будем в морском путешествии.

Поездка на электричке займёт у нас полтора часа. Для автомобильного транспорта существуют дорожные знаки. На этой неделе готовим наш отъезд. У него мотоцикл с коляской. Домой я могу добраться и на велосипеде. Хороший пешеход соблюдает правила дорожного движения. Дорога нехоженная. Подготовим багаж для таможенного контроля. У нас ничего нет для обложения пошлиной.

— Гэ́та не прыва́тная машы́на, гэ́та таксоўка.
— І, віда́ць, вольная.
— Куды́ вам е́хаць? Які́ ваш а́драс?
— На вулі́цу Каліноўскага, калі́ ла́ска, да кіна́тэатру «Ві́льня».

Мне давялося галасава́ць пры дарозе. За́раз паглядзі́м, чаго́ тут браку́е. Бэ́нзынавы бак ху́тка бу́дзе парожні. І алі́ва патрэ́бная.
— Скажы́це, калі́ ла́ска, дзе́ тут найблі́жэйшая запра́ўка?
— Прае́дзьце ўпе́рад. Потым — праз мост і адра́зу ж — налё́ва.

Трэба зма/лку вучы/ць дзяце/й пра/вільна пераходзіць це/раз дарогу.

— Я не пераходжу праз ву/ліцу на чырвонае сьвятло.

— І я такса/ма пільну/юся зялёнага!

— Я шука/ю ме/сца для стая/нкі. На жаль, ту/така стая/нка аўтамашы/н забароненая.

— Можаче паста/віць сюды/, але/ толькі на гадзі/ну. Заяжджа/йце за/днім ходам.

— Можаче адрамантава/ць маю/ машы/ну да за/ўтра?

— Не-е-е, хутчэ/й як за два дні гэ/тага ня зробіш.

— А за ты/дзень?

— Ну,... калі/ паду/маць,... то можна.

— А за два ты/дні?

— Тады/ без памочніка ўжо не абысьці/ся!

— Ці ёсьцека ў вас запча/сткі да мадэ/лі «ВАЗ-2101»?

— Не, для ва/шай «капе/йкі», на жаль, ужо няма/.

— А што ж мне рабі/ць?

— Паспрабу/йце пад'е/хаць у нядзе/лю на ры/нак у Ждановічы, хіба/ там што-не/будзь знойдзеце.

— Нам на той бок?

— Ты ўсе яшчэ/ блы/таешся! Глядзі/ на паказа/льнікі напра/мкаў.

Практыкуйцеся

1. Прачытайце тэкст і адкажыце на пытаньні.

Паяжджа не ўсюды маюць свае шляхі. На чыгунцы, на вадзе, у паветры. Кожны па-свойму зважае на такія акалічнасьці, як хуткасьць, камфорт, выгода, бясьпека.

Цягнік ці самалёт? Асабіста для мяне гэткага пытаньня не існуе. Я лічу за лепшае* падарожнічаць на сваім легкавіку. Па-мойму, гэта вельмі зручна. Мне ня трэба хвалявацца ані пра білеты, ані пра цяжкія валізкі. Я ня ўціснуты ў казённыя рамкі чэсу. Магу спыніцца і пабыць там, дзе пажадаю, колькі мне неабходна.

Вось і цяперэрака, па дарозе зь Вільні я заехаўся ў Сьвіраны. Тут радзіма Францішка Багушэвіча. Вельмі яго паважаю. Ведаеце, які гэта быў паэт, чалавек, беларус?!

...Зараз мне трэба зьвярнуць улева і праехаць тымі ліпавымі прысадамі. Там я спынюся і выйду на шпацыр. Але дзе ж мой фотаапарат?..

* Лічу за лепшае — Препочытаю.

Пытаньні:

Як вам лепш падарожнічаць: самалётам, цягніком ці на легкавіку?

Што для вас найцікавае ў падарожжах?

Ці падарожнічалі вы калі-небудзь аўтастопам альбо пешшу?

Ці спадабалася вам? Чаму?

Прыгадайце што-кольвек з свайго самага дальняга падарожжа.

2. Прачытайце. У вас ці вашых знаёмых былі падобныя здарэньні? Узгадайце пра іх.

I.

Аднойчы ў мяне было гэткае здарэньне. Падвозіў я свайго госьця да аэрапорту. Чаёсу нам бражава ла. На шашы я падвысіў хуткасьць. А тут якраз — аўтаінспекцыя. Прывіталіся. Міліцыянт папрасіў дакумэнты. Я падаў свае шафёрскія правы, тэхпашпарт і страхавы поліс. Ён папытаўся, зь якой хуткасьцю я ехаў, чаму не пільнуюся правілаў дарожнага руху. Я спрабаваў тлумачыць, што вымушаны быў падвысіць хуткасьць, бо рэгістрацыя на рэйс скончыцца праз 15 хвілінаў, а наступны рэйс мае быць толькі праз два дні, і што дагэтуль у мяне ніколі не было аніякіх парушэньняў...

Гутарка скончылася тым, што міліцыянт загадаў мне плаціць штраф. Ну, я й заплаціў. Гэны штраф будзе навука...

Дык вось, на рэгістрацыю мы спазьніліся. Але супрацоўнікі аэрапорту паспагадалі майму госьцю і ўрэшце дазволілі прайсьці на пасадку.

II.

Патруль ДАІ спыніўся ля машыны, што стаіць пры аўтастрадзе.

— Па не кіроўцу, якія ў вас цяжкасьці? Што-небудзь сапсавалася?

— Не, машына ў парадку.

— Дык што, бэнзын скончыўся?

— Поўны бак!

— Дык што ж здарылася? Чаму тут спыніліся?

— Ведаеце, у дарозе мне раптам зрабілася кепска. Але ўжо чуюся лепш, за раз паеду далей.

— Праз тры кілямэтры будзе ке́мпінг з усімі выгодамі. Там можаце адпачы́ць. Жада́еце, каб мы вас правялі́?

— Дзя́куй, ня трэ́ба. Мне ўжо ле́пей.

3. Адкажыце на пытаньні, скарыстаўшы падазеныя словазлучэньні.

Узор: Трэ́ба адбукс’іраваць машы́ну ў аўтасэ́рвіс: у яе́ не працу́е рухаві́к.

I. Зь якой прычы́ны вы пайшлі́ ў пастару́нак?

Згубі́ў страхавы́ поліс (потерял страховой полис),
не хта скраў па́шпарт (кто-то украл паспорт),
заяві́ць пра стра́ту (заявить о пропаже),
не хта скраў ў «дворнікі» (кто-то украл «дворники»).

II. Навошта вам аўтасэ́рвіс?

Прапаролі шы́ну (прокололи шину),
радыя тар сапсава́ўся (радиатор неисправен),
нешта матор гру́кае (что-то мотор стучит),
тармазы́ благі́я (тормоза плохие),
паскоры́ць рамонт (ускорить ремонт),
зьмяні́ць алі́ву (поменять масло).

4. Што будзеце рабіць?

На шашы́ ў вас скончы́ўся
бэнзы́н.

1. Спы́ніце падарожную машы́ну і купі́це бэнзы́н.
2. Пойдзеце шука́ць найбліжэ́йшую аўтазапра́ўку.
3. Патэ́лефану́еце ў аўтасэ́рвіс.

Вы за стырном ужо доўгі час і
вельмі ста́міліся.

1. Прыпы́ніцеся на стая́нцы, каб адпачы́ць.
2. Праця́гнеце шлях дадому, каб ужо там адпачы́ць.
3. Адпачы́це, паку́ль кірава́ць машы́наю будзе жонка (муж).

У машы́не вы пачу́ліся ке́пска.

1. У гэ́тым ме́сцы няможна спы́няцца, таму́ намага́ецеся да́хаць усё ж да стая́нкі.
2. Адра́зу ж спы́ніцеся, не зважа́ючы, што тут прыпы́нак забаронены.
3. Спы́ніце машы́ну і папросі́це дапамогі.

На шашы́ зда́рылася паломка, а
тэлефону́ ня ма́еце.

1. Адраманту́еце машы́ну самастойна.
2. Папросі́це дапамогі ў рамонце ў каго-не́будзь з кіроўцаў.
3. Папросі́це, каб вас узялі́ на буксі́р.
4. Папросі́це і́ншага кіроўцу, каб затэ́лефанава́ў у аўтасэ́рвіс.

Пры дарозе галасу́е малада́я
кабе́та.

1. Ня спы́ніцеся, бо ня ма́еце звы́чкі падвозі́ць незнаёмых людзе́й.
2. Кабе́та вам спадаба́лася, і вы возьме́це яе́ з сабою.
3. Спы́ніцеся і папы́та́ецеся. Калі́ вам па дарозе, то возьме́це.

5. На грунце наступных дыялёгаў раскажыце, як вы адляталі на адпачынак, альбо вярталіся з падарожжа, альбо ў аэрапорце сустракалі сяброў.

I.

- Калі наш вылет?
- А дванаццатай гадзіне. Палёт доўжыцца дзеве гадзіны.
- Можа, трэба зважыць багаж?
- Не хвалойся, за лішнюю вагу я заплаціла наперад, калі купляла квіткі. Гэтак нашма т таньней.

II.

- Прабацьце, як адсюль добрацца да гораду?
- Туды можна даехаць аўтобусам альбо на таксоўцы.
- Не, на таксі, пэўна, задорага. Дзе тут аўтобусны прыпынак?
- Адсюль гэта недалёка. Выйдзеце з будынку, звернеце направа і ўбачыце прыпынак. Аўтобус адыходзіць якра з у 15⁰⁰, і вы яшчэ паспееце.

III.

- Хадзем хутчэй! Трэба сьпяшацца. На наш рэйс ужо пачалася рэгістрацыя.
- Ты ж сама мне загадала гэтулькі ўсяго панакупляць! Ці ж я табе з прапэлерамі, каб усе крамы абляцець умомант?
- Але ж трэба было й паглядаць на гадзіннік!
- Ну, што ты злуешся?! Хіба я так замарудзіў?
- Добра, добра, пайшлі...

IV.

- Прабацьце, ці прыляцеў самалёт з Салонікаў?
- Яшчэ не. Зноў аб'явілі спазьненне на пятнаццаць хвілін.
- Дык невядома, ці дачакаемся мы сёння?
- А я яшчэ маю надзею.

6. Адкажыце на пытаньні.

- Ці даўно вы былі ў аэрапорце?
- Ці былі вы ў аэрапорце «Менск-2»? Што скажаце пра яго?
- Не баіцеся лётаць самалётам?
- Ці лётаць самалётам для вас задорага?
- Калі і куды апошні раз вы мелі вандроўку?
- Як пачуваецеся ў самалёце?
- Якое, на ваш погляд, харчаванне ў самалёце?
- У якіх краях вы пабывалі?
- Якая была ў вас нагода падарожнічаць за мяжу?
- Дзе вам найбольш спадабалася?
- Ці мелі цікавыя знаёмствы падчас падарожжа?
- Ці часта мяняеце маршруты сваіх падарожжаў?
- Вы бываеце ў дарозе па службовых справах ці з нейкіх прыватных прычынаў?
- Ці было такое, каб вы пераблыталі маршрут і апынуліся ў нечаканым месцы?
- Калі б мелі водпуск цягам цэлага году, дзе і як хацелі б яго правесці?

Ясь распавядае

Дзье гадзіны праяце лі непрыкметна. З самалёта я зайшоў у аўтобус, які падвёз нас да будынку аэрапорту. За раз усім належыць прайсці па шпартны і мытны кантроль. Вось наперадзе дзяцюк у клятчастым гарнітуры падае дакумэнты.

- Добры дзень! Калі лаўска, ваш па шпарт.
- Дзень добры! Вось ён, калі лаўска.
- Вы прыехалі ў Беларусь як турыст?
- Не, я з кампаніі «Ліхтар», буду працаваць у Беларусі.
- Добра... Усё ў парадку. Можце ісьці на мытны агляд. Усяго добрага, пане!
- Цяпер мая чарга. Але да мяне няма аніякіх пытанняў — я ж вярнуўся на радзіму.

Мы бярэм з транспартэру свае валізкі ды падыходзім да стала, каб запоўніць уезныя лісты. А потым ідзем да мытнікаў. Але ж тут і чарга! Прыляцеў яшчэ адзін самалёт, і ў мытнікаў шмат працы:

- Добры дзень! Вашыя ўезныя лісты.
- Добры дзень! Калі лаўска.
- Валюта ўся запісаная?
- Уся.
- Ці маёце што да спажывання мыты? Алькаголь? Цыгарэты?
- Не, у мяне нічога гэткага няма. Вось мае рэчы. Пакажыце валізку?
- Не, ня трэба. Можце ісьці... Што тут у вас?
- Чэскі парцелянавы сэрвіз. Але гэта я вязу ў адпаведнасці з правіламі.
- Зброя ды боепрыпасы? Псыхатропныя і радыёактыўныя рэчывы?
- Не-е-е, ну што вы! Нічога гэткага я ня маю!
- Добра. Што ў вас у валізцы? Пакажыце... Усё ў парадку, можце ісьці.

Нарэшце, мая чарга. Мытны кантроль для мяне — не першына. Падаю абодва лісты — уезны і выезны.

- Ці маёце што-небудзь забароненае да ўвозу? — пытаецца мытнік.
- Не, толькі рэчы для штодзённых патрэбаў.
- Добра. Можце ісьці.

Праз якія паўгадзіны я — на прыпынку таксі. Час ужо позні, і мне без таксоўкі ніяк не абысціся. Машыны ідуць адна па адной, і мне доўга чакаць не спатрэбілася...

Таксоўка хутка даімчала мяне дадому. А тут мяне ўжо чакалі Яніна й дзеці.

Практыкуйцеся

7. Адкажыце на пытанні.

Колькі часу доўжыўся палёт?

Чаму Ясь праходзіў па шпартны і мытны кантроль?
 Ці быў хто перад Ясем у чарзе?
 Ён прыехаў як турыст?
 Як праходзіў мытны агляд?
 Ясь адразу паехаў дадому?
 Пра што звычайна пытаюцца мытнікі?
 Якія рэчы ня маюць забароны на ўвоз?
 Ці трэба было Ясю адчыняць сваю валізу?
 Якія дакумэнты правяраюць памежнікі?
 Якія дакумэнты правяраюць мытнікі?
 Што вёз Ясь?
 Як Ясь дабраўся дадому?
 Ці былі якія прыгоды ў дарозе?
 Ці даводзілася вам мінаць дзяржаўную мяжу?
 У вас не было праблемаў на шпартным ці мытным кантролі?

8. Перакажыце тэкст.

Кароткія размовы (чытайце ўголос)

— Трэба падумаць, як нам вяртацца назад. — Я закажу зваротны білет на самалёт.	— Надо подумать, как нам возвращаться назад. — Я закажу обратный билет на самолёт.
— Дзе ж та я паваротка? — За раз павінны быць дарожны паказальнік. — Пакуль што бачу толькі дарожны знак «Абмежаванне хуткасці».	— Где же этот поворот? — Сейчас должен быть дорожный указатель. — Пока что вижу только дорожный знак «Ограничение скорости».
— Сяжук, ты ж знаўца ангельскае мовы. Што тут напісана? — Вагон для курцоў. — Вось дык прыгода! А ў якім жа вагоне мы паедзем? Тыгунёвы смурод такі мне агідны, што ад яго аж у носе дрымкоча. — Не хвалюйся. У нас вагон для некурцоў.	— Серёга, ты ведь знаток английского языка. Что здесь написано? — Вагон для курящих. — Вот тебе раз! А в каком же вагоне мы поедем? Табачная вонь так мне противна, что от нее даже в носу свербит. — Не волнуйся. У нас вагон для некурящих.
— Ну, усё, рэчы пазьбіраюныя. У колькі наш вылет? — У 5²⁰ раўніцы. — Дык у тры гадзіны ночы нам трэба выходзіць з дому? — Не. Раней. Рэгістрацыя сканачаецца за гадзіну да вылету, ды яшчэ дадай гадзіну на дарогу да аэрапорту «Менск-2». Атрымаецца, выходзіць трэба не пазней як у дзеве гадзіны. — Няма калі й паспаць. — Нічога, у самалёце выспішыся.	— Ну, всё, вещи собраны. Во сколько наш вылет? — В 5²⁰ утра. — Значит, нам нужно выходить из дома в три часа ночи? — Нет. Раньше. Регистрация заканчивается за час до вылета, да ещё добавь час на дорогу до аэропорта «Менск-2». Получается, что выходить нужно не позже чем в два часа. — Некогда и поспать. — Ничего, в самолёте выспишься.

— Ты чуеш, што кажа стюардэса? Просіць зашпіліць рамяні. — Ат, гэта я чую. Хай яна лепш скажа, дзе я магу пакурыць. — Хіба ты ня ведаеш, што ў самалёце паліць забаронена? — Гэта што, мне дзье гадзіны тут сьмягнуць? — Так, дружка, іншага выйсця няма.	— Ты слышишь, что говорит стюардесса? Просит застегнуть ремни. — Ай, это я слышу. Пусть лучше она скажет, где я могу покурить. — Разве ты не знаешь, что в самолёте курить запрещено? — Так что, мне два часа тут томиться? — Да, дружок, другого выхода нет.
— Куды б ты хацеў выправіцца на адпачынак? — Мне ўсюды добра. Як кажуць, добраму чалавечку добра і ў запечку. — А мяне вабяць новыя мясціны. Даўно хацеў бы ў круіз па Міжземным моры. Паглядзець Афінны, Рым, востраў Крит, Александрыю... — І я ня супраць. Пэўна ж, гэта цікава, але падарожжа морам не для мяне. — А я з ахвотаю падарожнічаю параплавам. Мне да душы марскія далягяды і салёны вецер.	— Куда бы ты хотел отправиться в отпуск? — Мне везде хорошо. Как говорят, хорошему человеку везде хорошо. — А меня влекут новые места. Давно хотел бы в круиз по Средиземному морю. Посмотреть Афины, Рим, остров Крит, Александрию... — И я не против. Конечно, это интересно, но путешествие по морю не для меня. — А я с удовольствием путешествую на пароме. Мне по душе морские просторы и солёный ветер.
— Добры дзень. Інспектар дарожнай міліцыі сяржа нт Валодзька. Правэрка дакумэнтаў. — Добры дзень. Калі лаўска, вось мае шафёрскія правы, тэхпашпарт і страхавы поліс. — Добра. А дзе ваш дарожны ліст і накладная на груз? — Так, так, пачакайце хвілінку... Вось яны.	— Здравствуйте. Инспектор дорожной милиции сержант Володько. Проверка документов. — Здравствуйте. Пожалуйста, вот мои водительские права, техпаспорт и страховой полис. — Хорошо. А где ваша путёвка и накладная на груз? — Да, да, подождите минутку... Вот они.

Майстры слова гавораць

З даўніх часоў, вельмі даўніх часоў Белаве́ская пушча была аплотам на́шых продкаў, надзе́йным прытулкам у цяжкія гады. Яна́ карміла і паіла, гартава́ла му́жнасьць і сі́лу людзе́й.

Зубар — слава й галоўная прыкме́та пушчы — можа вы́валіць сваі́мі рога́мі частакол з бярэ́нняяў, дагна́ць на лясной дарозе матацы́кл. Толькі ё́н рэ́дка гэ́та робіць. Зубар, як кожны, хто ма́е праўдзі́вую сі́лу, рахма́ны і добры зьвер. Праў́да, ё́сьць адно пра́віла: не чапа́й яго.

...Усе́ тут было: карале́ўскія і ца́рскія палява́ньні, браканье́ры, ма́савыя вы́сечкі ле́су, грабе́жніцтва акупа́нтаў. Цяпе́р тут — запаве́дна-паляўні́чая гаспада́рка. Высяка́юць толькі нязна́чную ча́стку таго ле́су, што нараста́е за год, рэ́дкіх зьвяроў берагу́ць. Стрэл у пушчы — непрые́мная падзе́я для таго, хто страля́е.

І вось чалавек се́е канюшы́ну і авёс, са́дзіць бульбу, каб узі́мку, калі́ такі́я халодныя дні й ночы, калі́ зубрам, але́ням, дзі́кам, усі́м жыхара́м пушчы — хоць з голаду памры́, сюды́ пацягну́ліся сьце́жкамі са́ні з карма́м. Дзікі́ іду́ць за і́мі й на хадзе́ ча́мкаюць, падбіра́юць

бульбу. Зубры і але ні прыходзяць да кармушак і жвуць се на, што пахне ле там, лі жуць вялікія кавалкі солі. І гэ та азначае — можна вы жыць ус ім. А ле там можна зноў грэцца на тым сонечным дзі ве, што завецца палянай, дзе столькі кветак, дзе, як жывыя кветкі, лётаюць матылі. Можна нязлосна ду жацца з братамі, хадзіць нямеранымі сьцежкамі пушчы, піць на сьвітанні з вадаёмаў і чу йна слухаць, як падаюць з пысы ружовыя ад сонца кроплі.

А як звініць Белаве жжа сьпе вамі! Вучоныя абмеркавалі і вырашылі, што белавескія салаўі — самыя галасістыя й багатыя на сьпе вы ў цэлым сьвеце. А тут жа — яшчэ больш за дзьве сьце ві даў птушак. Уяўляеце, што такое веснавы белавескі канцэрт?!

Уладзімер Караткевіч